

Historie psychiatrie

4.ročník OSE

- *HISTORIE*

- *PRÁVA
DUŠEVNĚ
NEMOCNÝCH*

STAROVĚK

- Duševní poruchy chápány jako **posedlost zlými duchy**.
- Uzdravení: metody šamanů – **rituály spojené s obřadními tanci**, zpěvem kouzelných písní, **recitováním zaříkávacích** formulí,... (démonologická koncepce přítomna u některých indiánských kmenů v Latinské Americe).
- **7. st. př. n. l.** – zmínky o duševních poruchách z **Indie**, **mozek označen za sídlo duše**.
- **Starověké Řecko** – asklepiony – chrámy boha Asklepia, součást lázeňských míst uprostřed přírody (nejznámější **Delfy**), *psychicky nemocní zde uléhali na lůžka a bylo na ně působeno různými prostředky*. **Hippokrates, Platon, Galenos**.

EVROPSKÝ STŘEDOVĚK

- **Doba temna, duševní choroby opět démonizovány, duševně nemocní posedlí ďáblem**, značný **vliv církve**, rozšířeny *čarodějnické procesy a upalování*
- 1487 Sprenger, Kraemer **Kladivo na čarodějnice** – příručka pro invizitory sloužící k vyhánění ďábla z nemocných
- **zdravotní a sociální záležitosti spadaly do kompetence církve**, u některých klášterů **osady bláznů** (druhý názor: *duševně nemocní jsou božími dětmi*)
- věže a lodě bláznů – očista měst od duševně nemocných.

Humanismus, renesance

- **16. století** Theoprastus Bombastus **Paracelsus** – **příčina duševních nemocí tkví ve změně chemické skladby lidského organismu**, první výrazný odpůrce Kladiwa na čarodějnice
- Erasmus Rotterdamský – Chvála bláznovství
- **René Descartes** – **mozek** chápal jako **nervové ústředí**, může způsobovat duševní poruchu
- **Snaha očistit města pokračuje, duševně nemocní jsou** vykazováni z měst či **zavírání do odlehlých domů**, často podobných věznicím, zavírání do cel, přikování ke zdi...

Philippe Pinel - 18. století-Francouzský lékař

- **vzniká psychiatrie jako lékařský obor**
- v Paříži poskytuje psychiatrickou péči
- nahradil řetězy **pedagogickým režimem...**“, zárodky **psychodramatu jako zaměstnání**
- **Duševní nemoc** chápal jako formu **sociálního odcizení**, rozeznával vnitřní a vnější příčiny.
Následovník Jean Etien Esquirol.

Sigmund FREUD

- Česko - rakouský psychiatr (narozen v Příboru na Moravě, působil ve Vídni)
- Zakladatel psychoanalýzy – léčená metoda = využívá volných asociací a výklad snů
- duševní choroba nazírána jako patologický výsledek vnitřních konfliktů individua, které mohou zrcadlit i sociální patologii.
- <https://zivotopis.osobnosti.cz/sigmund-freud.php>

VÝVOJ PSYCHIATRIE NA ÚZEMÍ ČR

- **1234** první písemná zmínka o psychiatrické péči na našem území – *vyhrazení místnosti pro duševně choré v klášteře sv. Františka v Praze*
- 1755 – Marie Terezie ruší zákon o čarodějnictví
- **1782** – byla upálena poslední duševně chorá jako čarodějnice ve Velkých Losinách
- **1790** – první ústav pro duševně nemocné v Praze v prostorách dnešní **Všeobecné nemocnice, kapacita 60 lůžek**
- další ústav v roce **1822** a v roce **1844** (postavena první budova areálu **psychiatrické léčebny Bohnice**)
- Jan Theobald Held (1770 – 1851) – *první český psychiatr, osvícenský racionalista, chápal psychogenní a sociální vliv na vznik duševních chorob*

VÝVOJ V BRNĚ

- zmínka z roku 1770 – **duševně nemocní zavření v zamřížovaných klecích, ukazováni na náměstích** - **klášterní špitály financované církví**
- 1748 – byla vyhrazena **4 lůžka pro psychiatrické pacienty v nemocnici U milosrdných bratří**
- **1786** – první **samostatné psychiatrické oddělení** v nově otvírané **nemocnici u Svaté Anny**
- **1863** – Moravský zemský **ústav pro choromyslné v Černovicích**, kapacita 350 lůžek, na svou dobu moderní ústav se stal vzorem pro budování dalších podobných zařízení v Rakousku-Uhersku.
 - V průběhu dalších let prošel ústav různými vývojovými etapami odpovídajícími vývoji psychiatrického léčení v Evropě, původní stavby se začaly doplňovat pavilony, jejichž kapacita se postupně zvyšovala až na 1300, aby se ustálila na současných 830 lůžkách

Goyovy přízraky -1792, Španělsko, Madrid

<https://prehraj.to/goyovy-prizraky-jk/5f78c000ba804>

- *Církevní hodnostáři se právě shodli, že je na čase, aby byla opět zřízena Inkvizice*
- ***Inkvizice*** je však instituce až přespříliš podezřívavá a tak se, shodou nešťastných událostí, do křížku s ní dostane i **počestná dívka Inés**. Její zhrzený **otec hledá pomoc u svého přítele, malíře Francesca Goyy**, který se zná s jedním z vyšších představitelů církve, bratrem Lorenzem. I přes Goyův apel na bratra Lorenza a ujištění o Inésině nevině se však nezdá, že by měla být osvobozena, neboť inkvizitoři ji, stejně jako stovky dalších, svými **nekalými praktikami donutili k “doznání”**. **Film však není jen o tragickém osudu jedné dívky, ale také o zkaženosti, chamtivosti a nenasytlosti všech, kteří mají moc, ale touží po ještě větší a po ještě větším bohatství.**

Psychiatrická léčebna Černovice

- Psychiatrická léčebna v Brně je **odborným léčebným ústavem**
- **Řízena Ministerstvem zdravotnictví**, které je jejím zřizovatelem
- **Finanční prostředky** pro svoji činnost získává z úhrad za poskytnutou zdravotní péči **od zdravotních pojišťoven, zřizovatele, Krajského úřadu Jihomoravského kraje, Magistrátu města Brna, občanů a právnických osob, z jiných příspěvků, darů a vlastní činnosti.**
- Podle závazného opatření Ministerstva zdravotnictví o stanovení spádových území psychiatrických léčeben **poskytuje léčebna:**
 - komplexní **psychiatrickou lůžkovou péči** obyvatelstvu spádového území
 - lůžkovou psychiatrickou péči **dospělým nemocným se všemi druhy psychických poruch**
 - **ústavní ochrannou léčbu** sexuologickou, psychiatrickou, protitoxikomanickou a protialkoholní včetně kombinovaných druhů
 - **ambulantní péči** v oborech psychiatrie, neurologie, interna, psychoterapie, AT
 - **konziliární služby** v oborech dermatovenerologie, chirurgie, gynekologie, TRN, ORL, oftalmologie, sexuologie, ortopedie a pedopsychiatrie
 - v současnosti kapacitu **830 hospitalizovaných** pacientů o které se stará zhruba **650 pracovníků**. Léčebna zahrnuje **29 oddělení** (1 detašované pracoviště ve Slavkově)

- <https://bohnice.cz/zakladni-informace/>
- <https://bohnice.cz/zakladni-informace/historie-nemocnice/> - komplet
- Ústav pro choromyslné v Bohnicích u Prahy - počátek 20. století(1903)
- Zemský výbor Království českého spravoval v té době zemské ústavy pro choromyslné:
 - v Praze (dnešní **Psychiatrická klinika na Karlově**)
 - v **Kosmonosech u Mladé Boleslavi**
 - v **Dobřanech u Plzně**
 - v Horních **Beřkovicích** u Roudnice nad Labem
 - v **Opařanech u Tábora**, který byl později **výhradně** určen pro ošetřování **duševně postižených dětí**.
- Tyto překračovaly kapacitu = založení Bohnic

Psychiatrická revoluce

Tři body:

- **Renesanční výklad** šílenství v protikladu ke koncepci **posedlosti d'áblem**.
- Vznik azylů a prvních léčeben v **18. století pod Pinelovým vlivem** ve Francii
- **Vznik psychoanalýzy – FREUD** - **duševní choroba nazírána jako patologický výsledek vnitřních konfliktů individua**, které mohou zrcadlit i sociální patologii.
- ? Vznik **hnutí mentální hygieny**, pozitivní psychologie, jak si uchovat duševní zdraví-priority WHO, NÁRODNÍ STRATEGIE
- ? **Nástup psychofarmakologie po 2. světové válce – 20 STOLETÍ – NEUROLEPTIKA, ANTIDEPRESIVA.**
- ? **Zavedení skupinové práce a její vliv na duševní zdraví – motivace, rozhovor, pozorování chování, naslouchání..**

PSYCHIATRIE

- Lékařský obor – studium, diagnostika, prevence, léčba duševních poruch/onemocnění
- Až 21.století – moderní vědné disciplína

PRÁVA DUŠEVNĚ NEMOCNÝCH

- <http://www.spdn-cr.org/zakonna-ochrana-dusevne-nemocnych-v-cr/zakonna-ochrana-dusevne-nemocnych-v-cr/>
- <https://www.nempk.cz/uploads/page/229/doc/inpk11pravapacientu-dusevnenemocnychbezorezu.pdf>
- <https://inspirante.cz/prava-osob-s-dusevni-nemoci/> - „příběhy“

Základní práva a potřeby duševně nemocných
Deklarace lidských práv a duševního zdraví
schválená Světovou federací pro duševní zdraví v
roce 1989.

- Právo být vnímán a respektován jako jedinečná lidská bytost (typicky při hospitalizaci)
- Právo na svobodné rozhodování o sobě samém (příliš autoritativní terapeutický přístup)
- Právo na soukromí (kontrola pošty při hospitalizaci, více lidí v jedné místnosti v lůžkových zařízeních)

Základní práva a potřeby duševně nemocných

- Právo na práci a spravedlivou odměnu (odmítání zaměstnavatelů, pracovní vykořisťování, krácení odměny)
- Právo na přiměřené hmotné zabezpečení (nemožnost pracovat při invalidním důchodu, nedostatek sociálních podpor)

Základní práva a potřeby duševně nemocných

- Právo na přiměřenou životní úroveň – potrava, šatstvo, bydlení (vykazování do neuspokojivého bydlení, nedostupná sociální pomoc)
- Právo na spolurozhodování o léčebných výkonech a postupech (direktivní terapeutický přístup při nedobrovolné hospitalizaci)

Základní práva a potřeby duševně nemocných

- Právo na informovanost o podstatných skutečnostech nemoci (neposkytování nebo odmítání informací)
- Právo na lidský kontakt, na osobní svobodu (zakazování nebo omezování návštěv nebo kontaktů)
- Právo na kultivaci a osobní růst (nedostatek podnětů)

Informační zdroje:

- <https://slideplayer.cz/slide/2806782/>
- Slezáková L. a kol.: OŠETŘOVATELSTVÍ PRO ZDRAVOTNICKÉ ASISTENTY III – GYNEKOLOGIE A PORODNICTVÍ, ONKOLOGIE, PSYCHIATRIE: GRADA, 2007. ISBN 978-80-247-2270-2

